

Drugo nemško industrijsko središče bombardirano iz zraka

Velika zavezniška letalska ofenziva se nadaljuje. Radio Rim naznanil evakuacijo prebivalcev iz mest v Sardiniji, ki so bila tarča ameriškega bombardiranja iz zraka.—Rusi potopili sedem nemških ladij in transportov na Črnem morju, tri pa poškodovali.—Premier Churchill omenil priprave za veliko ofenzivo proti Japoncem na Pacifiku in Nemcem ter Italijanom v Evropi

London, 26. maja.—Roj težkih angleških bombnikov, morda prav tako močan kot oni, ki je vrgel dva tisoč ton bomb na Dortmund zadnje nedelje, je sinoči bombardiral Duesseldorf, drugo industrijsko središče v nemškem Porurju. Napada se je udeležilo petdeset 500 bombnikov. Po ocenjeni škodi ni znana, ker so se oblaki zakrivali tarčo namena. Duesseldorf leži ob reki Ren, 24 milj severozapadno od Kölna in 50 milj južnozpadno od Dortmunda. To je tretje največje notranje pristanišče v Nemčiji. V Duesseldorfu so večje jeklarske tovarne. Mesto, ki je pred vojno imelo 429,000 prebivalcev, je tudi važno komunikacijsko središče.

Zavezniški stan. Afrika, 26. maja.—Masno bombardiranje Sardinije iz zraka se nadaljuje. Tri sto ameriških letalnih trdnjav je bombardiralo baze v Sardiniji in na otoku Pantelleri. Osišena mornarična in letalska oporišča na otokih na Sredozemskem morju so bila tudi tarča bomb.

Ameriški letalci so metali bombe na vojaška letališča v Sardiniji pri Olbia-Venafioriti, Algheru, Terranova, La Maddaleni, Carloforte, Porto Contu, Sestu, Iglesiasu in Macome. Ki so porušile mnogo militarnih naprav, razbile več vojskih letal na tleh in znetile ogromne požare. Štiri osišena letala, ki so se dvignila v zrak med napadom, so bila sestreljena.

Radio Rim je naznanil evakuacijo prebivalcev iz mest v Sardiniji, ki so bila tarča bombardiranja iz zraka. List Popolo di Roma piše, da so se ljudje, ki so bivali v glavnih distriktih mesta Cagliarija, umaknili v predmestja. Delavci v tovarnah Sardiniji, Siciliji in južni Italiji so pod vojaško kontrolo. Počelo angleške častniške agencije Reuters iz Curiha, Švice, pravi, da je več tisoč beguncev iz bombardiranih italijanskih mest despo v Rim.)

Kairo, Egipt, 26. maja.—Ameriški bombniki tipa Liberator so vržili 200 ton bomb na italijanski luki San Giovanni in Reggio Calabria, ki so razdejale polovico skladišča orožja in streliva. Letalci so povedali, da so videli plamen, ko so bili 50 milj proč od pozorišča bombardiranja.

Angleški letalci so metali prej bombe na Messina, luko v Siciliji. Drugi roji angleških letal so se dvignili v zrak z letališč na otoku na Sredozemskem morju, in napadli Catanijo, luko v Siciliji.

London, 26. maja.—Angleška letalska sila je sinoči ponovno bombardirala nemška industrijska središča v Porurju in nacijske baze v Franciji, Belgiji in Holandiji. Dortmund, industrijski in komunikacijski center v Porurju je bil razvalinah kot posledica bombardiranja iz zraka. Napada se je udeležilo petdeset 500 ton bomb na mesto v Porurju.

Moskva, 26. maja.—Ruski letalci so potopili nemške ladje na Črnem morju med Anapo in potopili Kerem, severozapadno od Novorosska, mornarične ba-

ze ob tem morju, pravi uradni komunikator. Bombe so potopile sedem ladij in vojaških transportov, tri pa poškodovale. Druga vest pravi, da je ruska bojna ladja potopila nemškega letalonosca na Črnem morju. Letala so prej potopila 10,000-tonski nemški transport na Barenškem morju.

Ruski letalci so bombardirali nemške vojaške koncentracije in železniške postaje pri Smolensku, Roslavlju, Jelnji in Demensku. V spopadu v zraku nad Novorosskom so Rusi sestrelili pet nemških letal.

V ozadju leningradske fronte so aktivni ruski gerilci. V bitki v enem kraju so ubili čez sto sovražnikov in zaplenili tri topove, več strojne in velike količine streliva.

Washington, D. C., 26. maja.—Ameriške čete so potisnile ostanke japonske oborožene sile v kot pristanišča Chichagofa na otoku Attu, poročajo mornarični departament. Ti ostanki bodo kmalu uničeni, čeprav sneg in dež ovirata operacije ameriških čet. Attu leži na skrajnem zapadnem koncu Aleutске otoške grupe pri Alaski.

Premier Winston Churchill je na konferenci s časniki izjavil, da so razgovori med njim, predsednikom Rooseveltom in člani generalnih štabov Velike Britanije in Amerike rezultirali v osvojitvi konkretnih zaključkov glede vodstva vojnih operacij z enako silo na Pacifiku in v Evropi.

Premier je naglasil, da je potrebna sporedna in istočasna ofenziva proti Japoncem na Pacifiku in proti Nemcem in Italijanom v Evropi. Na obeh bojiščih so koncentrirane močnejše zavezniške sile in pripravljene za udarce.

Časnikarji so vprašali Churchilla, ali bi bilo po njegovem mnenju v interesu Rusije, če napove vojno Japoncem. Odgovoril je, da noče diktirati sovjetskemu voditelju strategije, dobro pa bi bilo, če bi zavzeli stališče, da bodo ruski interesi zaščiteni, če se odločijo za vojno proti Japoncem na Pacifiku. Churchill je pohvalil Ruse kot junake zavezniške, ki so zapisali novo poglavje v zgodovini s svojim hrabrim odporom proti nemški vojni mašini in premagali težave, ki so se zdele nepremagljive.

Stavka avtnih delavcev v Toledu

Toledo, 26. maja.—Štiri tisoč delavcev, članov avtne unije CIQ, je zastavkalo v petih tovarnih v znak protesta proti vojnemu delavskemu odboru, ki zavlačuje odločitev o zvišanju mezd. Stavke so nastale v tovarnah Spicer Manufacturing Co. in Willys-Overland Co.

Avtni magnat Edsel Ford umrl

Detroit, Mich., 26. maja.—Edsel Ford, predsednik Ford Motor Co. in dedič avtnega imperija, ki ga je ustanovil njegov oče Henry Ford pred 40 leti, je danes umrl v svoji hiši v Grosse Pointu. Pokopala ga je bolezen na želodcu. Ob smrti je bil star 49 let.

Velika ameriška pomoč zaveznikom

Rusija dobila največ orožja

Washington, D. C., 26. maja.—Predsednik Roosevelt je informiral kongres, da je ameriška pomoč zaveznikom na temelju posojilno-najemniškega programa znašala \$11,102,000,000 do maja in da ta omogoča zaveznikom jačanje udarne sile za ofenzive, "ki se bodo zaključile v Berlinu in Tokiju."

V poročilu, ki ga je Roosevelt predložil kongresu, je rečeno, "da smo že prekosili agresorje v produktivni ofenzivi vseh kategorij." Rusija je dobila več streliva na temelju posojilno-najemniškega programa nego Velika Britanija, toda slednja je še vedno na prvem mestu glede pomoči v drugem blagu. Vrednost blaga, ki ga je dobila od 11. marca l. 1941, ko se je program začel izvajati, znaša \$3,116,000,000.

Blago, ki so ga dobile Indija, Avstralija, Nova Zelandija in Kitajska, predstavlja vrednost \$875,000,000. Pomoč slednji je primeroma neznatna in znašala je samo \$88,801,000. Roosevelt je zagotovil Kitajsko, da bo dobila večjo pomoč iz Amerike, ko bo burmska cesta prišla pod kontrolo zaveznikov. Skupna pomoč Rusiji je znašala do aprila \$1,822,000,000, toda v tej niso vključena bojna letala, tanki in vojaška motorna vozila.

Moskva, 26. maja.—Ruski tisk je objavil izpiske iz poročila Edwarda R. Stettinusa, načelnika posojilno-najemniške administracije, o dotoku ameriškega blaga v Rusijo. Ti so bili objavljeni po sestanku med Josephom E. Daviesom, Rooseveltovim odposlancem, in A. J. Mikojanom, sovjetskim komisarjem za zunanjo trgovino. Radio Moskva je poročal, da je Rusija dobila več tankov in motornih vozil iz Amerike na bazi posojilno-najemniškega programa kot katere koli druga država.

Kavčukarske tovarne zapre vrata

Cez 52,000 delavcev zastavkalo

Akron, O., 26. maja.—Tri tisoč delavcev pri General Tire & Rubber Co. se je pridružil 49,000 delavcem, ki so zastavkali v tovarnah treh drugih kompanij. Te so Goodrich Rubber Co., Goodyear Tire & Rubber Co. in Firestone Tire & Rubber Co.

E. B. Harper, predsednik unijske kavčukarskih delavcev pri General Tire & Rubber Co., je dejal, da so delavci zastavkali v znak simpatije s stavkarji pri drugih kompanijah. Tovarne so morale ustaviti obrat zaradi stavke.

Stavkarji so ignorirali apel vojnega departmeta in vojnemu delavskemu odboru, naj se vrnejo na delo. Sherman, Dalrymple, predsednik mednarodne unije, je odpotoval v Washington, kjer je konferiral s Philipom Murrrayem, predsednikom Kongresa industrijskih organizacij, o izravnavi konflikta. Pozneje je bilo naznanjeno, da bo skušal pregovoriti stavkarje za vrnitev na delo.

ANGLEŠKA UNIJA PROTI ZDRUŽITVI S KOMUNISTI

Daily Herald pojasnil stališče delavske stranke

DISKUZIJE O LIKVIDACIJI KOMIN-TERNE

London, 26. maja.—Prvo znamenje o konfliktu v vrstah politično in strokovno organiziranih angleških delavcev, nastalo po naznanilu iz Moskve o razpustu Tretje internacionale (kominterne), se očituje v opoziciji unije železniških klerkov proti predlogu angleške komunistične stranke, Unija klerkov se je z 61,450 proti 10,300 glasovom izrekla proti združitvi s komunisti. Ta je prva angleška strokovna organizacija, ki je zavzela to stališče pred konvencijo delavske stranke, ki se prične 14. junija.

Glasovanje je sledilo izredni seji članov osrednjega odbora angleške komunistične stranke, na kateri sta bili sprejeti dve resoluciji. Ena odobrava odlok Moskve glede likvidacije kominterne, druga pa naglašava potrebo spojitve komunistične stranke z delavsko stranko. Vodilni komunisti so tudi udarili po "mandarinah" v delavski stranki, ki so proti spojitvi.

Voditelji delavske stranke še niso formalno razpravljali o nastali situaciji, toda list Daily Herald, organ stranke, je pojasnil njihovo stališče. Objavil je uvodnik, v katerem naglašava, da se načela socialistov in komunistov temeljno razlikujejo. Laboriti zavzemajo stališče, da se socializem lahko uveljavi s parlamentarnimi metodami, dočim komunisti trdijo, da se doseže le z nasilno revolucionarno akcijo. Ker je bila kominterna razpuščena, ni nobenega razloga za nadaljnji obstoj komunistične stranke v Angliji. Izjema bi bila le v slučaju, da ta še nadalje propagira namene in cilje likvidirane kominterne. Ako angleška komunistična stranka ne bo razpuščena, pravi Daily Herald, bodo laboriti vedeli, da hočejo komunisti uveljaviti svoje smerne pod plaščem političnega gibanja delavske stranke.

Bern, Švica, 26. maja.—Likvidacija kominterne je glavni predmet diskuzije tukajšnjih političnih krogov in tiska. Noben dogodek v tej vojni ni dobil takega odmeva v državah evropskega kontinenta kot ga je smrt kominterne. Iz splošne konfuzije se je izluščilo eno dejstvo in to je, da neglede na junaško borbo ruske armade proti Hitlerjev vojni mašini, je Stalin kot politični vodja v oblaku sumničarja. Le nekoliko glasov na kontinentu se sliši v obrambi odkritosrčnosti ali dobrih namenov voditelja Rusije.

Morda najbolj zmerne besede o Stalinu je prinesel list Berner Tageblatt. Ta list trdi, da je ameriški podpredsednik Wallace v svojem govoru v marcu namignil Stalinu, da se mora odločiti za sporazum z zavezniki ali pa za sporazum z "drugo stranjo". On se je odločil za sporazum z zavezniki. To odločitev je omenil v svojem govoru 1. maja, v katerem je pobil nemške skeme glede sklenitve separatnega miru in osvojil britsko-ameriško deklaracijo o brezpozojni kapitulaciji osištene sile.

(Švicarski list ni pravilno citiral Wallacejevega govora, ki ga je imel 8. marca. Wallace je dejal, "da je tretja svetovna vojna neizbežna, če bomo mi prevarili Rusijo. Prav tako je vojna neizbežna, če Rusija po-

Domače vesti

Oblaki in posdravi

Chicago.—Rose Forbes iz Detroit, Mich., je 25. maja v družbi miss C. Filasori iz Chicaga obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Nali vojski padajo

New York.—Prišla je uradna vest, da je bil na ameriški fronti v Tuniziji ubit slovenski vojak Frank Erklavec iz New Yorka. Njegov oče je tukaj umrl pred dvema mesecema.

Smrtine neureča vojaka

Stanton, N. J.—Letalski poročnik Fred Habjan, Slovenec, se je pred dnevi smrtno ponesrečil pri letalskem vežbanju v Savannaghu, Ga., kjer je njegovo letalo padlo na tla. Pokopan je bil v Brunswicku, N. J.

Nov grob v Chicagu

Chicago.—Dne 24. maja je v bolnišnici umrl Frank Kosčak, star 37 let in rojen v Chicagu. Bival je na naslovu 1624 So. Carpenter st. in tukaj zapuščal mater, dva brata in tri sestre.

Iz Sheboygana

Sheboygan, Wis.—Pred dnevi je umrl Jos. Dragan, star 80 let in rojen v Trebeljnu na Dolenjskem. Bil je 12 let bolan in tukaj zapuščal ženo, sina in hčer. —Dalje je umrl 70-letni John Karnik iz Planine na Notranjskem, ki je bil 43 let v Ameriki in tukaj zapuščal ženo, tri sinove in hčer.—Umrli je tudi pionirka Frances Godež, stara 85 let in doma iz Dobrega polja na Dolenjskem. Bila je dolgo let vdova in zapuščala več sinov.—John Udovič se je težko poškodoval pri delu in moral bo ostati dalj časa v bolnišnici.

Odbor odbil zahtevo rudarske unije

Obnova pogajanj z operatorji

Washington, D. C., 26. maja.—Vojno-delavski odbor je zavrnil zahtevo glede zvišanja mezde okrog 600,000 rudarjem, članom unije UMW, za dva dolarja na dan, dal pa je zagotovilo, da bodo dobili koncesije. Te bodo v obliki plače za čas, ko gredo na delo in se vračajo z dela, in po delanju delovnega tedna na šest dni. Za delo ob sobotah bodo dobivali plačo in pol.

William H. Davis, načelnik odbora, je dejal, da bodo rudarji dobili povisek do petnajst odstotkov na dan. Odbor je odredil obnovu pogajanj med rudarsko unijo in operatorji v svrhu sklenitve nove pogodbe. Sporazum mora biti dosežen v prihodnjih dveh tednih. Poroča se, da se bodo pogajanja obnovila danes v Washingtonu.

John L. Lewis, predsednik rudarske unije, ni hotel komentirati odloka vojnodelavskega odbora. Drugi uradniki so se tudi vzdržali komentarja. Premirje, sklenjeno med rudarsko unijo in notranjim tajnikom Ickesom, poteče 31. maja.

Ali bo Lewis sprejel odlok odbora, ni znano. On mu je doslej zankal jurisdikcijo v sporu med njegovo unijo in operatorji.

novno osvoji ideje podžiganja svetovne revolucije, ali pa britski interesi spet demonstrirajo svoje simpatije napram aktivnostim proti Rusiji v Nemčiji ali kateri drugi državi.)

Drugi švicarski levčarski listi pojasnjujejo Stalinov korak z naglasenjem, da ni on nikdar delil mednarodnih pojmov s svojimi predniki v uradu in da se ruske armade bore tako junaško ne za ideale kominterne, temveč za zemljo svoje domovine.

Sporazum o davčnem načrtu

Odprava volilnega davka v južnih državah

Washington, D. C., 26. maja.—Člani odsekov nižje in višje kongresne zbornice so se sinoči sporazumeli o davčnem načrtu glede plačevanja dohodninskega davka sproti in opustitve 75% davka na dohoke posameznika za preteklo leto v vsoti \$50 in več. Sporazum je prišel po petdnevnem zastoj.

Odobreni načrt določa plačevanje dohodninskega davka sproti po 1. juliju. Ta bo znašal 20 odstotkov in se odbije od plače. Zasluga za zlom zastoja gre kongresniku Doughtonu, demokratu iz Severne Karoline. On je pridobil člane odsekov za sprejetje kompromisnega načrta.

Nišja kongresna zbornica je po viharini debati sprejela zakonski načrt za odpravo volilnega davka v južnih državah z 250 proti 110 glasovom. Po sprejetju je bil poslan senatu, kjer bo najbrže zavřen.

Kongresniki iz sedmih južnih držav, ki imajo volilni davek, so pobijali načrt. Argumentirali so, da je neustaven, da posega v pravice držav, da ga podpirajo komunisti in da ograža narodno enotnost v vojnem času. Zagovorniki načrta so odgovarjali, da volilni davek je oropal na tisoče državljanov, zamorcev in belcev, volilne pravice, zato mora biti odpravljen v interesu ameriške demokracije.

Debato je prekinil neki mornar na galeriji z vzklikom, da mora biti volilni davek odpravljen. Dejal je, da je ta nedemokracija in da on govori v imenu tisočev, ki niso navzoči v kongresu. Zamorci so v ameriški armadi in mornarici in od njih se ne zahteva plačevanje davka.

Razpustitev habesurškega bataljona

New York, 21. maja (ONA).—Po burni šestmesečni karieri je bil danes razpuščen avstrijski bataljon, katerega je bil organiziral vojni departament s sodelovanjem nadvojvode Otona.

Bataljon, ki je bil ustanovljen preteklega novembra, je naletel na ogorčen odpor in je zdaj razpuščen pod isto strogo tajnostjo, ki je zakrivala njegovo rojstvo. Častnik tabora Alterbury, Indiana, kjer se je vežbal avstrijski bataljon, je preko telefona potrdil Overseas News Agency, da je omenjena edinica razpuščena; podrobnejših podatkov ni mogel povedati.

Brown naznanil resignacijo uradnikov

Washington, D. C., 26. maja.—Prentiss M. Brown, načelnik administracije za kontrolo cen, je naznanil resignacijo šestih uradnikov v znak protesta proti reviziji stroga cen. Izjavili so, da so revizije narekovali odvetniki in teoretični kljub opoziciji s strani veščakov. Notranje trenje ni edino, ki dela Brownu preglavice. Kongresnik Christian A. Herter, republikanec, ga je obdolžil odgovornosti za polom ustroja kontrole cen.

Dr. Beneš odpotoval v New York

Chicago, 26. maja.—Dr. Edvard Beneš, predsednik Čehoslovakije, je zapustil Chicago, kjer se je mudil štiri dni, in odpotoval v New York. Od tam bo šel v Ottawa, Kanada. Pred odhodom je bil gost čehoslovške informacijske službe na banketu v hotelu Windermere, katerega se je udeležilo okrog 90 časnikiarjev in radijskih komentatorjev.

ZVEZA STROJNIKOV MORDA IZSTOPI IZ ADF

Člani se izrekli za odcepitev pri glasovanju

KONFLIKT Z UNIJO TESARJEV

Washington, D. C., 26. maja.—Člani mednarodne zveze strojnikov so se z veliko večino izrekli za izstop iz Ameriške delavske federacije in dali ekskuzivnemu odboru zadevno oblast. Zveza ima čez pol milijona članov.

Ali se bodo strojniki odcepili od ADF, še ni gotovo. Podelitev oblasti ekskuzivni je dala uradnikom orodje, ki ga bodo uporabljali v svojih jurisdikcijskih sporih s federacijo, zlasti pa proti uniji tesarjev, katere predsednik je William L. Hutcheson.

Sporna kost med unijo tesarjev in zvezo strojnikov je vprašanje, ali imajo prvi ali drugi pravico instaliranja strojev. Strojniki trdijo, da jim je konvencija ADF dala to pravico. Hutcheson je pridobil člane ekskuzivnega sveta ADF na svojo stran in ti so prepovedali predsedniku Greenu dajanje nasvetov o jurisdikcijski pravici strojnikov delodajalcem, kadar zadnji hočejo dobiti informacije.

Člani zveze strojnikov so glasovali o odcepitvi od ADF v aprilu. Izid glasovanja še ni bil uradno objavljen, toda uradniki trdijo, da je bil predlog sprejet z veliko večino. Člani ekskuzivnega sveta ADF so bili o izidu informirani.

Nov jurisdikcijski spor med tesarji in strojniki je nastal v lesni industriji. Nanaša se na vprašanje organiziranja delavcev, uposlenih v delavnicah magnata A. J. Higginsa v Louisiani, ki ima pogodbo za vlado za gradnjo tovarnih letal. Strojniki si lastijo vse pravice v letalskih tovarnah, tesarji pa v lesni industriji.

Predsednik zveze strojnikov je Harvey W. Brown. On je obvestil člane ekskuzivnega sveta ADF o izidu glasovanja, ki lahko povzroči nov razkol v vrstah organiziranega delavstva.

Četniki uničili osiščno posadko

Srdite bitke v Bosni se nadaljujejo

London, 26. maja.—Ubežna jugoslovanska vlada poroča, da so četniki generala Mihajloviča zdrobili italijansko posadko 713 moških in da se ljute bitke nadaljujejo v Bosni in črnogorskih hribovih. Nemci so morali prikočiti na pomoč Italijanom v borbi proti četnikom.

Italijanska vojaška posadka, katero so četniki uničili, se je nahajala v Biocu. Slednji so navali na to mesto iz svojih skrišališč v hribovih.

Jugoslovanska vlada je naznanila, da četniki zdaj ogražajo Podgorico, glavno italijansko vojaško garnizijo v Črni gori, osem milj proč od Bioca. V bitki, ki se je vršila na ozemlju Bjelopolje-Mojkovac, 40 milj severovzhodno od Podgorice, so četniki pobili 309 sovražnikov.

Cistka v nacijski stranki na vidiku

London, 26. maja.—Nemška agentura Transocean je po radiju priznala, da se pripravljata čistka v nacijski stranki. Ta bo naperjena proti "mlačnim elementom" v stranki.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narobitna na Zdravstveno drivo (Ivan Chicago) in Kanao \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na štiri leta; na Chicago in Ciceru \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inosmetvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciceru \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cine oglasov po dogovoru.—Kopisti dopisov in nemarobitnih blankov se ne vračajo. Kopisti literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Iz preteklih dni — I.

McKinley, Minn. — Sedaj je že malo ponehalo, ampak ni dolgo od tega, ko je bilo v Prosveti precej prekanjanja, ker se je nekdo pritožil, da dopisnikarji in dopisnikarice ne pišejo o tem, kar čitatelji radi čitajo, da so dopisi predolgi in ne vem kaj še vse. Podpisani ne kritizira nobenega dopisnika, pa naj bo v hlačah ali "kiklji", kajti jaz vse rad čitam, ker le tako se seznanimo drug z drugim. Franka Barbiča bi pa vseeno rad osebno poznal, kar sem videl v enem njegovih dopisov, da je on malo mlajši od mene. Ker ima on "street-karo", jaz pa ne, ga povabim, naj se lepega dne to poletje z njo semkaj pripelje na mojo zemljo, pa se bova osebno spoznala in upam, da tudi dobro razumela.

Da se to kritiziranje zopet malo obudi, sem se namenil opisati dva dogodka, ki sta se mi pripetila skoraj že pred več leti kot znam šteti. Eden od teh se mi je pripetil v Chicagu, drugi pa kmalu po tistem na vlaku iz Chicaga proti Duluthu, Minn. Dogodek na vlaku je bil dosti daljši kot ga bom tukaj opisal, ker po tolikih letih mi je težko spomniti se vsega, ampak glavne reči mi še vedno dobro v glavi stojijo in jih bom opisal, kakor se jim še spominjam.

Ze je dolgo let, ko sem pustil kovčec na železniški postaji in se podal po čikaških ulicah iskat samega sebe med nekako dva in pol milijona ljudi. Prej in pozneje sem večkrat slišal fante, ki so pripovedovali, kako so se zgubili v Chicagu. Tudi jaz ne morem reči, da sem vedel, na kateri teh številnih ulicah je bila moja mala, napol podrtja rojstva hiša, kar na nobenem vogalu ni bilo zapisano: Vas Kvasica, občina Tančagora, okraj Črnomelj in tako dalje. Zgubljenega se pa vendar nisem počutil, ker sem se že takrat prišteval k starim Amerikancem. In kot takšen nisem imel izkušenj samo v nekoliko večjih mestih, ampak me je bila nekoč tema dotekla že v nekoliko večjem minnesotskem gozdu, ali medved me le ni pojedel. Zakaj me ni pohrustal minnesotski medved, dobro ve Peter Medved, nekoč najmočnejši "Austrian" v Buttu, Mont.

Ko sem torej prehodil že več čikaških ulic zastoj, kakor bi jih danes rad za denar, sem prišel v neki del mesta, kjer je bilo več fabrik. Tukaj bi se moralo dobiti kakšno delo, sem si mislil, samo neke si moram poliskati nekoliko boljše prenočišče kot je pod mostom, kjer sem videl več barab; nekateri od teh so spali, drugi se pa pogovarjali o lepih gospodičah.

Rečeno, storjeno. V nekem hotelu, kjer je bil napis: "Board by Day, Week or Month",

sem dobil "jerperge". Znašel sem se v postelji zraven nekega črnca. Srečen sem bil, da moje ime ni bilo Ančka (posebno tista Ančka na vlaku, o kateri bom pisal). Če bi me bil dragatuški fajmošter zapisal s takim imenom v krstne knjige, bi bil prehitel Perryja, Cooka in Amundsen na Severni tečaj in tam ostal do današnjega dne. (Ko je Frank Fink pisal o michiganskih medvedih in Belokranjcih, je zapisal "Ragatus". Ja, France, tisti Belokranjci so morebiti še živi — umrli pa bodo vsi, mogoče še jaz. Anyway, kaj je vredno živeti sto let, if you can make it in fifty-nine?)

Ko sem torej videl, kako lepega "šlafkamerata" imam, sem se brž zvalil v postelje, se oblekel in "obul" "double quick", šel doli v kuhinjo in rekel gospodinjci, naj pri mojem imenu zapiše "Gone, because...". Klicala me je nazaj, toda čeprav Belokranjci niso hodili v angleške šole, vendar kličejo psa: "Kom hir, tiger — kom hir, kastor". Ampak je nisem hotel razumeti in sem šel kakor kastor iz Lakanarjeve kuhinje.

Pol ure pozneje sem bil že nastanjen pri neki Škotinji, ki mi je pripovedovala, da ima fantov na hrani iz vseh štirih kotov sveta. "Jaz sem Škotinja, moj mož je free, otroci naši — ah, pa Bog zna, kaj so" — se je žena odrezala in si s pranjem delala kratak čas.

Drugi dan ob eni popoldne sem že les skladal iz železniškega vagona za fabriko, v kateri so delali pohištvo. Kadar ni bilo kaj izkladiati, ker les ni zmeraj prihajal, sem pa v fabriki pomagal temu in onemu narediti kakšne kuglanik, da so se potem na teh stoletih gugale nekatere tiste gospe, katerim sem prej v Springfieldu čevlje prodal.

Delo tukaj se mi je še precej dopadlo, doma pri Greenanih pa tudi dosti boljše kot tam, kjer sem z zamočenim spal. Fantje, ki so bili tukaj na hrani, so bili res iz vseh delov sveta. Naš gazda se je držal, da je eden od najmočnejših čikaških policajev. Ako se mož ni imel v mestu s koin pretepati, je pa doma od svojih "boarderjev" večkrat dobil "copo", kar pa ni povzročilo sovražstva, ker to smo drug drugemu darovali z rokavicami na rokah. V mestu in na delu v fabriki nam ni bilo treba nikdar povedati, kje smo na hrani, kajti poznalo se nam je na oči, da smo pri Greenanih.

Kmalu potem, ko sem prišel k tej odlični družini na hrano, sem izvedel, da je gazda-policaj dobil skoraj vse svoje "boarderje" izpod prej omenjenega mosta. Kadar je tam našel kakšnega mladega fanta (starih ni hotel) in ako se mu je dopadel, ga

je vzel s sabo, mu kupil obleko, ako jo je potreboval in mu dobil še dobro zaslužijo, in sicer po tovarnah razmeroma bolje kot po majnah. Mogoče kje drugje premogari dobro zaslužijo, toda v tej okolici so boljše žile premoga vse izčrpane in kar zdaj pobirajo, je pri tem delu preveliko trpljenje za plačo, ki jo prejema.

Kakor širom dežele, so tudi od tukaj vsi zdravi fantje v službi Strica Sama. Od nas so šli trije sinovi. Starejši sin John je pri letalstvu, Joe in William pa pri trgovski mornarici. Od zadnjih dveh bolj malo slišimo, ker večinoma ploveta po širokem morju pri spremljevanju konvojov. Včasih dobimo kako sporočilo od njih iz krajev, o katerih nismo še nikoli slišali, še manj pa pričakovali, da bodo naši sinovi kdaj oskrbovali tiste kraje.

Pravijo, da je v tej službi štirikrat bolj nevarno kot pri redni mornarici. Kljub temu pa upamo, da se bodo, ko bo ta strašna svetovna vojna končana, vsi trije zopet vrnili med nas zdravi in mnogo bolj izkušeni. Agnes Lah, 145.

Veselica društva 629

East Pittsburgh, Pa.—Naše društvo Svoboda 629 SNPJ priredi veselico v nedeljo, 30. maja, pričetek ob osmih zvečer v Radniškem domu, North in Electric ave., East Pittsburgh. Na tej veselici bomo proslavljali 15-letnico našega društva.

Torej bratje in sestre, društvo vas vabi, da se v polnem številu udeležite te veselice in tako pomorete do boljše uspeha in tudi za ugled našega društva. Ujldno vabimo na udeležbo tudi vsa sosednja društva, prijatelje in ostalo občinstvo. Vstopnine za odrasle je 40c, otroci pod 16 letom so pa prosti vstopnine.

Torej na svidenje 30. maja zvečer. Društvo prikačuje svoje člane v polnem številu, kajti vsakdo bo moral plačati vstopnico, če se veselice udeležiti ali ne. (Radi pomanjkljivega naslova smo ta dopis prejeli prepozno za sredino številko—ured.)

Vjekoslav Trumbić, predsednik.

Vsakoga nekaj

Library, Pa.—Zopet se pripravim, da napravim nekaj kljuk na papir. Zima nas je zapustila in pomlad je tu, ali žal izgleda kot prava jesen. Vsak dan dežuje, tako da ljudje ne morejo obdelavati svojih vrtov. Letos tudi iz mesta prihaja veliko ljudi na farme, kjer vzamejo v najem kos zemlje, da si napravijo "victory garden". Ampak to dejavno in hladno vreme vsem skrajno mrcvari načrte.

Izgleda, da vojne ne bo še konec in bomo gotovo še zelo prikrašani na živilih. Upam, da bodo naši vojaki imeli vsega dovolj, da bodo zdravi in čvrsti in tudi premagali našega sovražnika. Tukaj ne moremo dobiti že več reči, posebno krompirja že ni na trgu dva tedna. Kam je izginil, je uganka. Kot izgleda, so ga dobili pod svojo kontrolo spekulant. Mene je taka žalost prišla, da sem mislila iti na vrt, da izkopljem tistega, ki sem ga posadila, pa žal je že zelen. Ampak bomo že potrpeti. Ako bi bilo vsega dovolj, potem bi se ne vedeli, da je vojna.

Ko prebiram Prosveto, vidim, da je že veliko ameriških fantov padlo. Hitlerju dobro dajejo po tistem kljukastem križu. Dobiva jih še od naših dopisvalcev. Vse priznanje dopisovalcem kot so Matija Pogorelec, Abton Jankovich, Anton Garder, Frank Barbič in Anton Valentinc. Njegove dopise berem, od kar je prišel iz starega kraja. Tone, jabolka zopet kažejo krasne cvetove in gotovo jih bo nekaj za sajder ali jabolčnik. Lansko leto sem videla več navodil, kako je treba jabolčnik ohraniti, da bo dober. Naj še jaz povem, kako je treba napraviti, da bo dober. Sajder mora dobro vreti, da vse gosto ven zmeče. Ko preneha vreti, vzemi ven galon jabolčnika in dodaj dva kvarta žganja v sod. Potem primerno zapri in pusti dva meseca. Stavim gro, da se ne bo ekisal. To lahko upošteva še kdo drugi, ki ima jabolka doma. Jaz sem namreč Dolenjka, blizu mene trta raste in se torej nekaj razumem na žlahtno kapljico.

Barbiču gotovo ne bodo po volji te moje vrstice, ker France ne ljubi pijače, niti pijancev, kakor jih tudi jaz ne.

Mary Knez, 518.

Zopet zdrava

Corapolis, Pa.—Sedaj sem popolnoma okrevala po operaciji in se zavedam, da je čas, da se javno zahvalim vsem mojim prijateljicam iz Cliff Mine, Imperiala in Libraryja, ki so me obiskale v teku mojega tritedenskega bivanja v bolnišnici, kakor tudi onim, ki so me obiskale doma. Hvala tudi mojim trem sestram in članom moje družine, ki so imeli potrpljenje z menoj ter skrbeli, da je bil dom v redu. Drage prijateljice! Ne morem navesti imen vas vseh, toda bodite zagotovljene, da vas ne bom nikdar pozabila. Kdor še ni skušal, ne ve, kako bolniku dobro de, ko v tujem svetu zagleda znan obraz poleg svoje postelje, posebno pa takemu kot sem jaz, ki nisem bila nikoli mnogo od doma.

Sedaj je vojna in kakor drugod, je tudi tukaj vse zaposleno po majnah in tovarnah, mladina

je vzel s sabo, mu kupil obleko, ako jo je potreboval in mu dobil še dobro zaslužijo, in sicer po tovarnah razmeroma bolje kot po majnah. Mogoče kje drugje premogari dobro zaslužijo, toda v tej okolici so boljše žile premoga vse izčrpane in kar zdaj pobirajo, je pri tem delu preveliko trpljenje za plačo, ki jo prejema.

Kakor širom dežele, so tudi od tukaj vsi zdravi fantje v službi Strica Sama. Od nas so šli trije sinovi. Starejši sin John je pri letalstvu, Joe in William pa pri trgovski mornarici. Od zadnjih dveh bolj malo slišimo, ker večinoma ploveta po širokem morju pri spremljevanju konvojov. Včasih dobimo kako sporočilo od njih iz krajev, o katerih nismo še nikoli slišali, še manj pa pričakovali, da bodo naši sinovi kdaj oskrbovali tiste kraje.

Pravijo, da je v tej službi štirikrat bolj nevarno kot pri redni mornarici. Kljub temu pa upamo, da se bodo, ko bo ta strašna svetovna vojna končana, vsi trije zopet vrnili med nas zdravi in mnogo bolj izkušeni. Agnes Lah, 145.

Veselica društva 629

East Pittsburgh, Pa.—Naše društvo Svoboda 629 SNPJ priredi veselico v nedeljo, 30. maja, pričetek ob osmih zvečer v Radniškem domu, North in Electric ave., East Pittsburgh. Na tej veselici bomo proslavljali 15-letnico našega društva.

Torej bratje in sestre, društvo vas vabi, da se v polnem številu udeležite te veselice in tako pomorete do boljše uspeha in tudi za ugled našega društva. Ujldno vabimo na udeležbo tudi vsa sosednja društva, prijatelje in ostalo občinstvo. Vstopnine za odrasle je 40c, otroci pod 16 letom so pa prosti vstopnine.

Torej na svidenje 30. maja zvečer. Društvo prikačuje svoje člane v polnem številu, kajti vsakdo bo moral plačati vstopnico, če se veselice udeležiti ali ne. (Radi pomanjkljivega naslova smo ta dopis prejeli prepozno za sredino številko—ured.)

Vjekoslav Trumbić, predsednik.

Vsakoga nekaj

Library, Pa.—Zopet se pripravim, da napravim nekaj kljuk na papir. Zima nas je zapustila in pomlad je tu, ali žal izgleda kot prava jesen. Vsak dan dežuje, tako da ljudje ne morejo obdelavati svojih vrtov. Letos tudi iz mesta prihaja veliko ljudi na farme, kjer vzamejo v najem kos zemlje, da si napravijo "victory garden". Ampak to dejavno in hladno vreme vsem skrajno mrcvari načrte.

Izgleda, da vojne ne bo še konec in bomo gotovo še zelo prikrašani na živilih. Upam, da bodo naši vojaki imeli vsega dovolj, da bodo zdravi in čvrsti in tudi premagali našega sovražnika. Tukaj ne moremo dobiti že več reči, posebno krompirja že ni na trgu dva tedna. Kam je izginil, je uganka. Kot izgleda, so ga dobili pod svojo kontrolo spekulant. Mene je taka žalost prišla, da sem mislila iti na vrt, da izkopljem tistega, ki sem ga posadila, pa žal je že zelen. Ampak bomo že potrpeti. Ako bi bilo vsega dovolj, potem bi se ne vedeli, da je vojna.

Ko prebiram Prosveto, vidim, da je že veliko ameriških fantov padlo. Hitlerju dobro dajejo po tistem kljukastem križu. Dobiva jih še od naših dopisvalcev. Vse priznanje dopisovalcem kot so Matija Pogorelec, Abton Jankovich, Anton Garder, Frank Barbič in Anton Valentinc. Njegove dopise berem, od kar je prišel iz starega kraja. Tone, jabolka zopet kažejo krasne cvetove in gotovo jih bo nekaj za sajder ali jabolčnik. Lansko leto sem videla več navodil, kako je treba jabolčnik ohraniti, da bo dober. Naj še jaz povem, kako je treba napraviti, da bo dober. Sajder mora dobro vreti, da vse gosto ven zmeče. Ko preneha vreti, vzemi ven galon jabolčnika in dodaj dva kvarta žganja v sod. Potem primerno zapri in pusti dva meseca. Stavim gro, da se ne bo ekisal. To lahko upošteva še kdo drugi, ki ima jabolka doma. Jaz sem namreč Dolenjka, blizu mene trta raste in se torej nekaj razumem na žlahtno kapljico.

Barbiču gotovo ne bodo po volji te moje vrstice, ker France ne ljubi pijače, niti pijancev, kakor jih tudi jaz ne.

Mary Knez, 518.

Zopet zdrava

Corapolis, Pa.—Sedaj sem popolnoma okrevala po operaciji in se zavedam, da je čas, da se javno zahvalim vsem mojim prijateljicam iz Cliff Mine, Imperiala in Libraryja, ki so me obiskale v teku mojega tritedenskega bivanja v bolnišnici, kakor tudi onim, ki so me obiskale doma. Hvala tudi mojim trem sestram in članom moje družine, ki so imeli potrpljenje z menoj ter skrbeli, da je bil dom v redu. Drage prijateljice! Ne morem navesti imen vas vseh, toda bodite zagotovljene, da vas ne bom nikdar pozabila. Kdor še ni skušal, ne ve, kako bolniku dobro de, ko v tujem svetu zagleda znan obraz poleg svoje postelje, posebno pa takemu kot sem jaz, ki nisem bila nikoli mnogo od doma.

Sedaj je vojna in kakor drugod, je tudi tukaj vse zaposleno po majnah in tovarnah, mladina

Tudi tukaj smo prikrašani na gasolinu, vendar se ga še toliko dobi, da se človek včasih popelje kam v bližino naših popeljih prijateljev. Tako smo tudi mi obiskali družino Goršič Broughtonu, kjer vodita gostilno. Ona je rekla, da jim dobro gre v teh slabih časih. Neizkušna postreči svojim gostom. Al pride kdo od daleč, naj jih obišče in gotovo bo dobro postrežen s pijačo in tudi za prazen lodec bo kaj dobil. Goršič sta zelo ujdudna. Svojo družino sta že odredila in so že v poročeni. Pa dovolj za danes. Ursula Klobcar.

Muhasto vreme

Detroit.—Kakor izgleda, leto ne bomo imeli nič pomladi, največ bomo skočili iz zime v leto. Je res čudna, mokra mrzla pomlad. Vrtovi zrna še vedno pod vodo, tako da gledajo kot majhna jezera. Krompir in čebula najbodo uspevata kar doma v kleti—sebo čebula raste kar skozi vrto, tako da izgleda vse skup kot butara na cvetno nedeljo tista namreč, ki smo jo nosili starem kraju v cerkev.

Letošnji Majski glas se mi še najbolj dopadel izmed vseh kar jih je še izšlo. In mislila sem prečitati vse od prve letnika, toda se mi zdi, da ni noben prejšnjih tako zanimiv kot je letošnji. Povest Mirku Kuhla je vredna sama mnoveč kot stane vsa revija. Z se mi dopade tudi črtica Franka Križeta "Prvi maj na Smrni gori". Če je smeh res zdravje, potem bom gotovo izbral nekaj let več, ker sem se še šteno nasmejala, ko sem jo tala.

Spisi drugih so bolj resni, značaja, toda dobri in podučni. Pa tudi verzi Katke Zupčičeve se mi dopadejo. Jaz bi spraviła letošnji Majski glas blagajno, da ga ne izgubim, ga bom gotovo še dostikrat prečitala.

Katherine Krainc

Domače novice

St. Louis, Mo.—Dne 16. maja je tukaj dovršil srednje šolje ozioroma Christian Brothers College Military High School, J. W. Gregorič. Absolviral je lepim uspehom kadetnega pona. Poleg tega je bil za dobro vedenje in pridnost pri nju vsa štiri leta deležen zlate medalje. Mladi John, član društva 107 SNPJ, kak tudi njegov oče in vsa družina želijo veliko uspeha v bodočnosti. On je prvi slovenski učeni ki je dovršil to šolo.

Dne 15. maja je umrl dol letni član društva 107 Mat. Krulce v starosti 68 let. Tak zapuščala sina, druge podrobnosti pa niso znane.

Sestra Anna Hocevar je vedno na bolniški listi. Zdravje doma in članstvo ji želi hitro okrevanja.

Nedavno je tukajšnji največji dnevnik prinesel na cel svet sliko naše članice Justine Gradišnik, ki je tajnica dr. Franka Slavina, raziskovalnega direktorja urada civilne obrambe in je v tej službi zelo odgovorno mesto. Slovenci smo tako majhni narod, vendar pa se naši otroci tukaj in tam odlikujejo, kar upoštevanja vredno.

Frank Zvanut, 107.

Pismo od slovenskega ujetnika

Reno, Nevada.—Nedavno sem prejel pismo od mojega prijatelja in sosedja iz stare domovine Josipa Bana, rojenega v B. pri Materi in Primorskem. Je že dve leti angleški ujetnik. On je bil ujet v Afriki, potem pa se je pridružil jugoslovanskemu regimentu. Pismo mi pošiljam za priobčitev, ker bi mogoče zanimalo tudi druge čitatelje. Pisal ga je 6. aprila 1917 in se glasi:

"Dragi prijatelj Stanko Ban! Naznanjam Ti, Stanko, sem ravno danes prejel tvoje prvo pismo, za katerega se mi najlepše zahvalim. Dalje Ti ne znanim, da sem tukaj vojaki se imam dobro. Zmeraj sem zdrav in enako želim to ljudem zdravje tudi vsej Banovi družini. Tukaj nas je dosti Slovencev iz Primorja in iz naših krajev. Iz naše vasi sicer ni nikogar, razen mene, iz okolice jih je veliko. Mi fantje smo vsi v vojni. (Dalje na 2. strani)

Desetletnica vzorne javne ustanove

Ta mesec poteka deset let obstanka federalne organizacije TVA (Tennessee Valley Authority), katere zalaga velik del dežele z električnim tokom in danes municijske industrije s fosfatom in katere je oskrbela svojo okolico z več ko šeststo milijami prekopov za plovbo.

Koliko koristi je danes TVA za vojni napor Amerike, je nemogoče povedati v kratkem članku; dovolj je, če povemo, da tudi največji nasprotniki te velike javne industrijske ustanove danes priznajo to korist.

TVA je v desetih letih obstanka zgradila trinajst mogočnih jezer na reki Tennessee, ki uklepaajo ogromno energijo te vode in njenih pritokov ter jo izpreminjajo v električni tok; obenem je zvezala vode v svojem okolišu s prekopmi in ustvarila plovbo črto, katere danes tako izvrstno služi notranji transportaciji, ko železnice ne morejo vsemu kaj in ko je morje ob jugu Amerike v nepristani nevarnosti.

V mirnem času je TVA proizvajala umetna gnojila za farmarje, čim pa je prišla vojna, so bile tovarne te ustanove takoj pretvorjene za proizvodnjo fosfata za strelivo, ki zdaj izvrstno služi municijski industriji.

O napredovanju TVA se malokdaj sliši. V interesu kapitalističnega tiska, dnevnikov in magazinov, je, da pridno ignorira to javno industrijo—kadar je ne obmetava z blatom. V začetku je proizvedla 16,888 kilovatov toka, v šestih letih je pa produkcija narasla na eno milijardo in 733 milijonov kilovatov; računa, da ob koncu tega leta bo znašala čez devet milijard. TVA je zelo znižala ceno električnega toka za zasebnike, kakor za industrijske družbe; nobena privatna elektrarna v Tenesiški dolini ne more konkurirati s TVA.

Indirektna pridobitev ljudstva v pokrajini na izobrazbi, zdravstvu in rehabilitaciji farmarjev, ki izvira iz te ustanove, je seveda neprecenljiva.

Razume se, da gre zasluga za ves ta napredek TVA upravi, katere vzorno posluje ne ozira se na privatne interese, pač pa le na skupne interese vsega ljudstva, katero ima korist od tega. S to ustanovo je novi deal res ustvaril nekaj dobrega, kar je bilo vseh deset let prosto vsake korupcije, vsakega škandala, kakršnih smo vajeni v javnih podjetjih v Ameriki, kakor berač uši.

TVA lahko služi za vzor socialističnega podjetja, ki je dobro in pošteno upravljano za koristi skupnosti. Za osnovanje tega podjetja gre velika zasluga bivšemu senatorju Norrisu iz Nebraske, naprednjaku, ki je predložil zakonski načrt za TVA in vedno zagovarjal in se bojeval za podobna javna podjetja. Največja zasluga za TVA pa gre Franklinu D. Rooseveltu, ki se je zavzel za stvar in potem poskrbel, da je ustanova vedno bila v dobrih rokah.

Ameriško ljudstvo, ki je faktični lastnik tega podjetja, pa mora paziti, da ga ne izgubi. Ako napredni volilci, posebno napredni delavci, ne bodo imeli prihodnje leto "časa, da bi šli volit," kakor je bilo leta 1942, se prav lahko zgodi, da pride vlada v roke burboncev, ki bodo z največjim veseljem pognali TVA v privatno roko.

Z domače fronte

William Allen White, stari liberalni republikanec, ki se je med prvimi zavzel za sodelovanje Združenih držav v sedanji vojni in ki se prav tako zavzema za sodelovanje Amerike z drugimi narodi po vojni za ohrano bodočega mira, je nedavno v svojem listu Emporia Gazette kritično razpravljal o "dveh vojnah" v Ameriki: zunanji vojni z osiščem in notranji, domači vojni v Washingtonu.

"Domača bojna fronta je najbolj očitna v raznih vojnih odborih v glavnem mestu," je pisal White. "Vsaka ameriška industrija ima svojega zastopnika ali zastopnike v vseh važnih federalnih odborih v Washingtonu in ti zastopniki se v glavnem brigajo za interese svojih korporacij; zunanja vojna z Nemčijo, Italijo in Japonsko jim je postranska stvar. Vsaka velika korporacija se trudi, da izide iz te vojne s celo kožo in s svojo organizacijo nedotaknjeno, pa naj se to zgodi legalno ali nelegalno. Zato ni nič čudnega, če so v vseh važnih vojnih odborih predstavniki vseh velikih trustov in korporacij; to so možje, ki služijo vladi za dolar "letne plače."

Smešno so obdolžitve, da so novodealci odgovorni za vse kozle, ki jih streljajo razni vojni odbori. Te kozle najbolj streljajo možje, ki plačo enega dolarja na leto—ker ti kozli dobro služijo korporacijam... Po pravici lahko rečemo, da so za vse to odgovorni odsojni industrijski in finančni magnatje.

Ako si od blizu dobro ogledamo te magnate, vidimo, da so dostojni in patriotični Američani. So možje talentov. Potipiji jim žilo devetih osebnih zanimanj med desetimi in videl boš, da so dobri in ujdudni kriščanski gentilemani—ampak čim jim potiplješ žilo desetega zanimanja, tikajoče se njihove korporacije, so takoj osorni, brezsrčni, neomajni in prav tako zlobni v svojih nakanah, kakor je Hitler...

Tako piše stari White o ameriških korporacijskih magnatih, katere dobro pozna. Nič ni torej čudnega, da so se takoj prilopili na uradni Washington čim je Amerika stopila v vojno—z edinim namenom, da očuvajo svoje korporacije, svoj kapital, od vsakega zla, ki jim ga lahko prinese vsaka delga vojna. Da so v večji meri uspeli, je dokaz današnja konfuzija z odmerki, s kontrolo cen, s metanjem žoge v obliki dohodninskega davka sem in tja ter drugimi ukrepi, ki večeje roke posameznim federalnim uradnikom in celo administraciji.

Ruski polkovnik Nestor Solodovnik govori z družino na angleškem otoku Malit.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

KRIZI IN TEŽAVE NACISTOV Z GERILCI

Stockholm, 16. maja (AP). — Neutralski prestolnici poročajo, da so neprestani gerilski napadi v ozadju nemških linij postali tako huda grožnja za nacistične vojaške operacije, tako v Sovjetski Rusiji kakor v Bosni, da je Heinrich Himmler, šef Gestapa, organiziral posebno legijo iz boje proti partizanom.

Poročila trde, da nabirajo članke te legije med najboljšimi streli nemške armade; organizirali so jih v skupine po 20 mož, ki imajo pravico, postopati po celotni "neodvisni".

Berlinski dopisnik švedskega časopisa "Aftonbladet" pravi, da je obljubljeno posebno odlikovanje vsem onim vojakom, ki bi ubili stoto gerilcev.

Boji v bližini Sušake

Stockholm, 17. maja (UP). — Budimpešte poročajo, da so jugoslovanski gerilci zadeli dne 12. maja hrvaško mesto Sušak v reškem zalivu in odbili vse poskuse hrvaških (Pavličevih) čet, da ga zavzamejo nazaj.

Brzojavka tudi trdi, da so se igrali hudi boji za posest vasi Čapovo, kjer pa so se morali po črni bitki umakniti.

V neki hrvaški občini je vzelo okupacijska oblast za talce tri žena in nekaj mož, ker so se njih sorodniki pridružili gerilcem.

V... —

Če očišča se še nočejo umakniti z Balkana

Kairo, 18. maja (NYT). — Do zdaj tu še ni videti nobenih znakov, da bi se Italijani umaknili z Balkana, kakor to zatrjujejo nekatere vesti.

Najbrže se nahaja na grški cesti, ki je vedno devet italijanskih kolonij in več nego dve nemški. Če očišča so začele tudi z operacijami proti gerilskim skupinam v Tesaliji.

Bolgarska armada je začela z obhajanjem iz Nemčije pošiljanje tankov, tovornih avtomobilov in poljskih topov. To je ravno nasprotno od onega, kar se je zgodilo lani, ko je Bolgarska gledala na to, da ostane njena armada slabo oborožena, tako da ji ne bilo treba sodelovati v boju z Rusijo. Zdaj pa so Bolgari in Nemci enako zainteresirani na tem, da dobi bolgarska armada čim boljše opremo, da bi mogla uspešno braniti ozemlja, katera ji je poklonilo očišče.

V... —

Gerilci zasedli rudarsko mesto London, 18. maja (AP). — Tudi jugoslovanska vlada v Beogradu je danes izdala poročilo, da je trajala 7 ur, v kateri so pretekli petek zasedli jugoslovanski gerilci važno rudarsko mesto Vrdnik in porušili električno centralo ter vse tehnične priprave v rudniku samem.

Poročilo pravi, da so madžarske čete nastopile z veliko krutostjo napram lokalnemu prebivalstvu, ki se je radi tega razbelilo "v masah" na vse strani.

ali vrženi v koncentracijska taborišča. "Posledica tega je, da so izjavili nemški škofje, da Nemčija v okupiranih ozemljih ustvarja mržnjo proti sebi in vsem nemškim institucijam."

V... —

Jugoslovanski gerilci se upirajo očišču

Washington, 20. maja. (ONA). — Sile očišča so začele v južni Bosni novo kampanjo proti jugoslovanskim partizanom, toda težko deževje "ovira operacije", tako trdi radio Budimpešte po tukajšnji poslušalni službi.

Radiooddaja v angleščini je zatrjevala tudi, da so se partizani "skrili globoko v gozdove južne Bosne" ter da od tam delajo izpade na Nemce in Italijane. Madžarski radio pravi, da so spopadi kratki, toda krvavi.

Tudi moskovski radio poroča o naraščajoči aktivnosti gerilcev v Jugoslaviji, posebno proti Italijanom. V Črni gori je bilo ubitih 560 Italijanov, 500 jih je bilo ujetih v bitkah od začetka meseca maja do danes. V Sandžaku je bilo ubitih več ko 100 Italijanov.

Dalje poroča moskovski radio o srđitih bojih proti Nemcem in ustašem v zapadni Bosni, kjer so pod pritiskom nadmočnega sovražnika partizani upustili mesto Čačko. Tudi v primorskih oblastih divjajo boji proti nadmočnemu sovražniku. V Slavoniji pa je prišlo do uspešnih napadov na železnice in mostove.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

6. maja 1945.

Moji prijatelji Slovenci so bili zelo navdušeni, ko sem jim rekel, da se bomo spoznali in razgovarjali z banom Šubišičem. Že dolgo so od doma, že dolgo niso imeli prilike, da bi se odkrito in iskreno porazgovorili s človekom, ki ima potrebne lastnosti za voditelja naroda. Taki ljudje so redki in dostikrat mladim nedostopni, kdo bi zato zamislil razburjenje in navdušenje med našimi mladimi. — Ali tudi naši mladi niso kar tako, zato je bila družba tako zanimiva. Če jih pogledate po vrsti:

Najmlajši med njimi je v uniformi mornariškega oficirja; po brenil je okupaciji na enem izmed dveh Kernovih čolnov, motornih čolnov, ki so se pretolčki skozi italijanski blokado in prišli v Aleksandrijo. Cele ure vam lahko pripoveduje, kako so jih Italijani bombardirali v Šibeniku, kako je bila naša zemlja prepleta radi petokoloncev, kakšen dober mož je njegov šef, kapetan Kern. Mladi ljudje so menda zato velikokrat simpatični, ker tako ostro občutijo dobro in slabo, pravo in krivo. Ostri na njihovega sprejemnega in oddajnega aparata, skozi katerega so zvezani z zunanjim svetom, še ni skrhana.

Najstarejši med nami — o njem vam ne smem veliko povedati, ker je komaj nekaj mesecev, kar so ga Nemci iskali po vzhodni Pirenejev v okupirani Franciji, vsaj tako on pripoveduje. Zgrešili so ga za 300 metrov. In kdo ve, če ga še ne iščejo.

Potem je mladi slovenski študent iz Pariza. Sedel je pri knjigah in študiral, vojna ga ni motila. Bilo je pomladi 1940, ko ni imel časa niti, da bi čital čisto ali vrženi v koncentracijska taborišča.

sopise ali poslušal radio. Ko se je prvič ozrl od svojih knjig — datum za njegov zadnji izpit na Sorbonni je bil določen — se je zavedel, da se Nemci približujejo Parizu. Pobra! je svoje knjige in najpotrebnejše, naveljal breme, težko 30 kilogramov na svoje kolo in se odpravil iz Pariza. Drugi dan so v marširali Nemci! Naš študent pa preko vsega osrednjega masiva do Toulousea in naprej, kjer bi našel kako francosko univerzo, da bi napravil svoj zadnji izpit! Našel jo je v Aixu in dobil diplomu. Potem spet naprej; z dvema frankoma v žepu je prišel v Marseilles. To je le na hitro povedano, da je bil vmes še zaprt od francoske policije kot "nevaren element", nič kolikokrat pa osumljen, da je nemški parašutist.

Oni pri banu, dolgi, suhi K., je eden najboljših mladih slovenskih pisateljev. Še več. Bil je v onem tragičnem procesu, ki je bil zaključen z Bazovico. Sedel je skupaj z Marušičem in isti je bil. Marušič je bil ustreljen v Bazovici, K. je danes v Londonu.

Bana vsi poznate z naših ameriških kongresov, boljše ga poznate, kakor jaz. Okoli njega smo sedeli in ga poslušali s tako pozornostjo in spoštovanjem, da smo bili, kakor majhni šolarčki.

"Ameriko si vedno slikam kot 18-letnega dečka; močnega, lepega, življenja v njegovih žilah in mu napenja mišice. Svet mu leži pred nogami, mlad, bogat svet: Amerika bi lahko preživljala še 300 milijonov ljudi. Kam naj se obrne, kaj naj napravi? Brezmejne so možnosti, brezmejne je energija. Kakšna lepota je to. In kar mi na njih najbolj ugaja, je, da ne znajo lagati. Tako so pošteni, da ga

MAKE EVERY
PAY DAY
BOND DAY
JOIN THE PAY-ROLL
SAVINGS PLAN

TO IN ONO

Piše Zvonko A. Novak

Kočljivo vprašanje. — Rešitev kočljivega vprašanja, kaj naj se zgodi z Italijo, ki je kar omaguje pod pezo neizprosnega razvoja vojaških in političnih dogodkov doma in po svetu, bo imela vsekakor najusodnejše posledice za bodočnost slovenskega naroda v stari domovini. Zato je menda prav, če se seznanimo malo z mnenji, ki prevladujejo o tej zadevi v nekaterih zelo vplivnih revijah in tednikih na Angleškem.

Tako nam je pripovedoval ban Šubišič. Med zadnjo vojno je bil ban v Rusiji in tam je doživel revolucijo, potem je odšel na solunsko fronto, kjer se je boril ob strani Francozov.

"Francija bo spet vstala, jaz verujem v njo. Boril sem se med njimi, dobil sem njihovo odlikovanje. Nikdar ne bom pozabil mladega francoskega oficirja. Ročna granata mu je odtrgala obe roki v zapestju. Obvezal so ga in z visoko vzdignjenima, beloobvezanimi štoroma — kakšen grozovit pogled — je povlekel svojimi ljudem, vodil jih v bitko. Tega ne morem pozabiti. To mi je bilo pred očmi, ko je padel Pariz. Francija bo plačala svoj padeč s potoki krvi, ali rešila se bo."

Rusija; ban pozna Rusijo dobro. To so naši ljudje z istim človeškim občutjem. "Rusi vedo, za kaj se bore. Pomislite: uradno so naznanili, da imajo pet milijonov mrtvih. Koliko je ranjenih, koliko ujetih, koliko izgubljenih. Koliko civilnega prebivalstva uničenega, kakih 10 milijonov. Gospoda: ni ga diktatorstva na svetu, ki bi moglo prisiliti ljudi, da se bore dalje kljub takim izgubam, če bi ljudstvo samo ne hotelo. Rusija se hoče boriti, ker ve, zakaj se bori."

"O Angliji se ne smemo motiti. Njihove metode so konservativne, njihove ideje ne. Oni vidijo in gledajo na svet za sto let naprej. Majhni dogodki jih ne zmotijo."

In naša zemlja, to je, kar nas najbolj zanima. "Radi naše zemlje se ne bojim. Ona je mlada in polna življenja, ne more izumreti. Izgubiti more vojno, priti more pod okupacijo, ali narod ne more izginiti. Če se ne osvobodimo zdaj, se osvobodimo čez 10 let, ali čez 20 let. Za mlad narod to ne pomeni nič. Ali, da govorim bolj določno z vami: prepričan sem, da stoji stvar dobro za nas, da se razvijajo stvari ugodno za nas. Ne bo dolgo, da bomo dobili, kar zaslužimo."

Ko sem se razgovarjal z banom, mi je večkrat dejal: "Ne vem, zakaj mislim tako, ali zdi se mi, da se bo tako zgodilo." Računi in misli lahko človeka prevarijo. Občutki, instinkti ne tako lahko. In pri banu čutiš, da govori tako, ker ne more drugače. Zato se je tako lahko navdušiti zanj, in stvari se zde boljše po njegovem pripovedovanju.

Dolenjska.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

zdravi in korajšni vojaki. Tudi zime ne poznamo, samo malo dežja je včasih, drugega nič. Dragi Stanko! Pili mi, kako se kaj godi Tebi in družini. Ali imaš dosti dela? Mislim, da se imaš dobro. Ali se spominjaš, Stanko, kako smo se skupaj igrali in divjali po vasi? Jaz se še zmiraj spominjam na tista mlada leta, zdaj pa je treba drugo misliti. Naj to zadostuje, pa drugič kaj več. Prosim za odgovor, ako Ti je mogoče. — Tvoj prijatelj Ban Joz.

On je v aktivni službi pri jugoslovanski kraljevi gardi. V pismu ne omenja, kje je, toda je med vrsticami razvidno, da se nahaja v Avstriji, kjer "ne poznajo zime".

Stanko Ban (725, Latrobe, Pa.), Army Air Base, Reno, Nevada.

Najzanimivejša dneva delavskih vestí so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

ročje; kajti pri njih je še dovolj kruha, s katerim bi se dali utišati prazni laški želodci. Tiplje tam, tiplje tu. Krega se s Mussolinijem, pogaja se s Hitlerjem in baranta z zavezniki po svojem posredovalcu Spellmanu.

Italija se bo najbrž predala "brezpogojno". Toda "brezpogojna predaja" je zelo, zelo raztezen pojem, kakor pravi sam katoliški tednik "The Catholic Herald". Mu mora že biti znano, kako so tisto frazo raztegnili rimski in drugi kovači posebnega miru z Italijo. Da bi se le ne raztegnila čez slovensko Primorsko in drugi slovenski svet prav tja do Ljubljane!

Rešitev italijanskega vprašanja bo prinesla slovenskemu narodu v zasluženi Sloveniji ali odrešenje in narodno združenje ali pa narodni pogin, kakor se bo pač že raztegnil izraz "brezpogojna predaja".

Slovenski Amerikanci smo vsi brez izjeme v prvi vrsti poklonili za to, da rešimo nesrečne brate in sestre v stari domovini z pretečo smrtno nevarnostjo. V namen smo si ustanovili Slovenski ameriški narodni svet, ki nore dosegati tisti svoj cilj edino s sodelovanjem vsega ameriškega slovenstva. Mi vsi smo odgovorni za uspehe ali neuspehe njegovih plemenitih prizadevanj. Od nas vseh je v največji meri odvisna bodoča usoda slovenskega ljudstva onkraj morja. Tu ne pomagata prav noben izgovor. Kdor ne prikaže potapljalčevemu bratu na pomoč, ko to lahko stori, mora imeti namestu srca kamen v sebi.

Znamenita štiristoletnica. — Zadnji ponedeljek je minilo nanekdo štiristo let, odkar je za smerom zatihli svoje oči mož, ki je položil z bistrostjo svojega uma in z neustrašenostjo svojega srca temelj moderni znanosti. To je bil zavedni Poljak Nikolaj Kopernik, boljše znan pod imenom Copernicus. Kjer je nehal urjen znanstvenik pred tisoč leti, je Kopernik nadaljeval.

Njegova knjiga, v kateri je bilo zapisano, da se zemlja suče okoli sonca, je bila poldrugo stoletje na indeksu — v seznamu knjig, ki jih cerkev strogo prepoveduje svojim vernikom in vernicam.

Trpka ironija tiči le v tem, da se ravno Poljaki prištevajo med najvernejše služabnike tiste cerkve, ki je imela tega za ves svet tako pomembnega poljskega človeka — velikega Kopernika — za razkolnika samo zato, ker je odtrgal resnico.

Manom tega slavnega Poljaka se pa vseeno klanja ves znanstveni svet in z njim tudi vsakdo, ki mu je kaj do resnice in prave svobode. Slava njemu in narodu, iz katerega je izhajal!

Rusija za povojno kooperacijo z zavezniki

Hot Springs, Va., 26. maja. — Aleksij D. Krutikov, načelnik ruske delegacije na mednarodni žilavski konferenci, je dejal, da je Rusija za povojno kooperacijo z Združenimi narodi. On se je izrekel za ustanovitev mednarodne organizacije, ki naj bi izvajala zaključke, sprejete na konferenci, glede nasilčenja prebivalcev v Evropi in Aziji v povojni dobi.

Naznanilo in zahvala

Zalostnega srca naznanjamo tužno vest, da je preminul naš dragi brat in sin

OTTO JOHN GRAŠNER

Ob smrti je bil star 35 let. Bil je kot navadno na svoje delo 11. maja in ob 11. uri dopoldne ga je zadela mrtvoud, naskar se ga odločali nezavestnega v bolnišnico in se ni več zavedel, ter je 12. maja 1945 ob 4. uri sputal umrl. Pogreb se je vršil dne 13. maja ob 2. uri popoldne po civilnem obredu na Grandview pokopališču. Tem polom se najlepše zahvalimo za darovano krasno venco in cvetice vsem, ki so jih njemu poklonili v zadnji podvrat in vsem, ki so se udeležili pri pogrebu. United Electrical Radio Machine Workers Local No. 616, mr. in mrs. Frank Logar, mr. Frank Tamske in hčeri, družini Joe Drstvenik, mr. in mrs. John Derentin, mr. in mrs. Henry Grašner, mr. in mrs. Markun, mr. in mrs. Blavnick, družini Anton Kamnikar in družini Joe Planar, ter mr. in mrs. Stokman in vsem drugim. Prosim, ako smo pomembno katerega ime izpustili, da nam oprostite. Dorej le enkrat najlepšo hvalo vsem skupaj in za vse, kar ste nam dobrega storili, nam pomagali in nas tolažili v uri žalosti in sploh vsem, ki ste se udeležili pogreba. Tudi dragi sin in brat naš, sprostati si nas v svoji najlepši dobi in odloč od nas se vedno. Naš spomin na Tebe nam bo ostal v naših srcih do konca življenja našega. Počivaj v miru in lahki naš Ti bode ameriška zemeljska. — Zaljubljeni otčali Oto in mati John Grašner, ter Henry Grašner, brat in njegova soproga, vsi v Johnstownu, Pa. R. D. 2. Box 222.

Domača fronta

OPA si prizadeva, da zmanjša življenjske stroške

V smislu vladine obljube, da bo znižala življenjske stroške, je Office of Price Administration ukrenil potrebno, da drži cene in da se konča dosedanja velika razlika cen od prodajalnice do prodajalnice.

Po novem sistemu, kakor o znanja OPA, se stroški živeža ne bodo več naslanjali na najvišjo dovoljeno ceno (ceiling) v dotični prodajalnici. V prihodnosti bo vlada postavila enake cene za vse vrste prodajalnic v dotični okolici. Prodajalnice bodo razvrščene v štiri razrede. Vse prodajalnice istega razreda bodo morale prodajati isto blago, za katere so bile cene uravnane, za isto ceno.

Ti štiri razredi bodo sledeči:

1. Male neodvisne prodajalnice.
2. Neodvisne prodajalnice srednjega obsega.
3. Družbe, ki imajo več ko štiri male prodajalnice.
4. Vse velike prodajalnice.

Minoli teden so vsi mali neodvisni prodajalci na drobno v 130 mestih dobili povelje, ob kakih najvišji ceni smejo prodajati kruh, maslo, jajca, moko, makarone, kumare, evapirano mleko, kondenzirano mleko in druga važna hranila. Proti koncu maja bodo postavljene najvišje cene tudi za večje prodajalnice v dotični okolici.

Kakor se poroča, bo okoli 1. junija regulirano približno 80 odstotkov vsega živeža, ki ga gospodinjje kupujejo. Dodatno temu bo vsakemu štancarju ilrom dežele povedano še te dni, kakšna sme biti najvišja cena za govedino, teletino, jagnjetino in ovčje meso.

Med tem se administrator za cene Prentiss Brown bavi z namenom namestiti nadaljnjih 1400 preiskovalcev, da odberejo nedolžne prekritelje in kaznujejo one, ki vedoma izkoriščajo.

Brown je rekel, da se ceni, da strogo uveljavljanje teh pravil bo znižalo življenjske stroške za 5 odstotkov. OPA upa, da zniža življenjske stroške na površino, kjer so bili 15. septembra 1942 in jih drži nadalje na isti površini.

Poudarja se tudi, da s tem, da se cene uredijo na podlagi enakih cen za isto okolico, olajša vlada nalogo gospodinjam, da storijo svojo dolžnost, da se regulacije cen uveljavijo in da se "črni trgi" (black markets) končajo.

Toplo se nasvetuje gospodinjam, naj si izrežejo iz časopisov seznam cen, ki veljajo za dotično okolico in ta seznam primerjajo s cenami, ki se od njih zahtevajo. Vsako prekršitev naj nemudoma prijavijo lokalni pristojni oblasti, Local War Price and Rationing Board.

Racija kave bo večja od 1. junija. Začetni od 1. junija bodo Amerikanci dobivali zadosti kave, da imajo po eno in četrto skodelico na dan v primeri s sedanjimi razloji, ki dovoljujejo približno eno skodelico na dan. Kuponi racioniranja kave bodo še vedno veljali le za en funt kave, ali doba racioniranja petih tednov se skrajša na en mesec. Od sedaj naprej se bo doba racioniranja začela prvega dne vsakega meseca, kakor OPA uradno naznani. — (OWI).

Ruski vojaki v akciji na fronti pri Novorosijsku, mornarični bazi ob Črnem morju.

MEJAŠI

Povest iz davnih dni

39

Napisala
Ilika Wašketova

(Se nadaljuje.)

Tudi on ju je spoznal in se jima globoko klanjal.

"Adalvin!" ga je poklicala Godeslava, "kaj delaš tu v Forumjulu?"

"Oh, ko bi tvoja dobrotljivost vedela, kako se mi je godilo, ko si odšla z jasno devojko Rualdo iz Neme! Gospod je določil, naj grem v svojo domovino."

"Kateri gospod?"

"Častiti opat iz Barbane. Moral sem oditi že prihodnjega dne iz gradu. Ali v domovino se nisem hotel vrniti, dokler ne vem, kako se bo vama godilo tukaj. To sem dolžan spominu svoje pokojne gospodarice Vedrane. Zda slušim tu v gostišču za hlapca. Vzeli so me, ker me poznajo, odkar sva hodila z očetom Teofilom v Forumjulu. Ako bi me jasni gospodarici kdaj potrebovali, naj pošljeta pome."

"Ne bova pozabili nate," se je zasmejala Miljenka, "ali pazi, Adalvin, da se že prej ne utopiš v tisti nesrečni pijači, zaradi katere to je zapodil moj stari stric!"

"Oh, jasna devojka..."

Adalvin ni Miljenki nikoli zameril — saj je bila tako zelo podobna svoji pokojni materi, kateri je nekdanj služil kar najvdaneje.

Dvorjanici sta nadaljevali pot, Adalvin pa se jima je še klanjal, ko ju že več videl ni.

Bilo je prihodnjega dne, zgodaj zjutraj. Po hodniku so prišli trije Pemonovi sinovi: Ratchis, Ratchait in najmlajši — poredni Ahistulf. Hoteli so želeti materi dobro jutro.

Ali prav pred Ratpergino sobo sta se starejša brata ostro sprla in Ratchis je pritisnil Ratchaitu zasužnico — v veliko veselje njunega mlajšega brata. Da ni v istem trenutku Ratperga odprla vrata svoje sobe — kdo ve, kaj bi si bila storila razdražena mladica.

Ratperga je bila odlična ženska. Prijela je z vsako roko enega sina in ju brez besed odzvala na drugi konec hodnika, v sobo svojega soproga.

"Zdaj mi pa povejta, kaj imata prav za prav!" je zakričal vojvoda, ko mu je žena povedala, kaj se je zgodilo pred njenimi vrati.

"Ratchis me je udaril v obraz!" je odgovoril Ratchait še ves razburjen zaradi prejete klofute.

"Zakaj?"

"Menda je slabe volje, ker ga je Rualda de Nimis zavrnila."

"Močilo!" je zakričal Ratchis.

"Kaj ne moreta pustiti deklice v miru?" je zagrmel vojvoda. "Kaj si bosta vedno v lasih zaradi nje? Ali se ne sramujeta: sinova forjulskega vojvode, pa se ručeta in pretepata zaradi dekleta, kakor hrtbovski seljaki! Idita zdaj! O tej stvari se še pomenimo!"

Ko so se zaprla vrata za mladeničema, je rekel vojvoda:

"Nekaj moram ukreniti, sicer se mi še pobi-jeta zaradi tega deklica. Kaj misliš, žena, ko bi poslal Ratchisa za nekaj časa na kraljev dvor v Pavijo? Kralj Luitprand se je večkrat zanimal zanj."

"Tudi jaz sem ti že mislila predlagati isto. Ratchisovi prihodnosti ne bo škodovalo, ako se prikupe Luitprandu. Vendar mislim, da s tem stvar še ne bo rešena."

"Zakaj?"

"Ker je dekletce prelepo in je že vsa plemiška šola zaljubljena vanjo. Med našimi varovanci bodo vedno prepripi zaradi nje."

"Dobro, pa jo pošljimo nazaj v Neme."

Ratperga je odkimala.

"Oprosti, ne vem, ako bi bilo s tem pomagano nam in njej. Prvič ni od nas do nemaškega gradu tako daleč, da bi mladenič, kakršen je najin sin Ratchait ali kateri drugi izmed mladcev, ne mogel do nje. Potem pa bi bilo tudi za Rualdo de Nimis slabo, ko bi jo zopet izročili v varstvo človekoma, kakršna sta oni vedno pijani menih Teofil in pa njena teta, ki je poganska Slovenka. Dekletce se mi zdi itak bolj poganka, kakor pa kristjana. Ali bi ne bilo bolje, da jo pošljemo v samostan, da popravi jo na njeni duši, kar so zagrešili drugi?"

"Žena, zlata si vredna! Prav praviš — tako storim. Ali v kateri samostan naj jo pošljem?"

"Slišala sem o nekem ženskem samostanu tam blizu Gradeža."

"Prav. Saj je pravil o njem barbarski opat. To je samostan na otoku Sv. Petra. Tja jo pošljem. Prej pa moram vendar obvestiti njeneega starega strica. Najbolje bo, če jo kar sam spravi tja dol. Še danes mu vse sporočim."

Ko se je tistega popoldne zbiral forjulski dvor k obedu in so že vsi čakali vojvodovega prihoda v obednico, je skočil po hodniku deček, tiho in oprezno kakor maček, in potikal na zadnja vrata.

V sobi se je odzvala Godeslava, ki je vedno obojevala sama, ker se je že od prvega dne ogibala drugih dvorjanov, ki so njo — Slovenko — gledali sovražno.

V sobo je vstopil — Ahistulf. Pogledal je še enkrat opazno po hodniku, tiho zaprl vrata ter se poklonil Godeslavi.

Ta ga je gledala vsa začudena.

"Kaj želiš, knježevič?" ga je vprašala in je prenehala jesti.

Deček je položil prst na usta in šepnil.

"Daj mi svileni trak, ki ga je snoci imela v lasih Rualda de Nimis — pa ti nekaj povem."

"Kakšno budalost si zopet iznašal?"

"Ni budalost, Godeslava. Ko začuješ, kar ti povem, boš silno žalostna; moji starši so sklenili, da ločijo tebe od Rualda. Daj mi trak, pa ti povem vse."

Godeslava je prebledela in ostro pogledala otroku v oči. Ali deček jo je gledal resno in drzno. Nekaj je bilo v njegovih očeh, kar je napotilo Godeslavo, da je iskala v Miljenki ni skrinjici zahtevani trak in ga molče podala dečku.

Temu so se zasvetile oči, ko je držal v roki preprosti trak, ki ga je zvezla Miljenkina roka. Zložil ga je skrbno, kakor nekaj neizmer-no dragocenega ter ga spravil pod obleko na prsa; nato je šepnil:

"V nekaj dneh pošlje moj oče Rualdo v ženski samostan blizu Gradeža."

"Ahistulf!" se je prestrašila Godeslava.

"Res, res! Priluškoval sem pri vratih — vsem, da to ni lepo, ali zanimalo me je, kaj stori oče z bratom, ker sta se klofotala pred materino sobo. Slišal sem, da pojde Ratchin v Pavijo na kraljevi dvor, Rualda pa bo morala v samostan. Mati je rekla, da je ne zaupa tebi, ker si poganka. Če mi ne veruješ, pojdi dol na dvorišče, tam že čaka konj, da ponese sel pismo v Barbano."

Škodoželjno je končal dečko, se poklonil in hitro odšel, tiščeje roko ob prsa.

Godeslava je gledala za njim kakor okamenela.

(Dalje prihodnjik.)

Šopek samotarke

Manica Komanova
POD KLANCEM
(Nadaljevanje.)

"Matajka, čuješ, Matajka," hitel je starec, "kje imaš svojega in Jakovega sina?"

"Oče, tukaj je, tukaj!"

To reki je prišla malega Jakca za roko in ga povedla k staremu očetu.

"Otrok moj," je zaihtel starček in ga pritisnil krčevito na srce, "rad bi povrnil na tebi krivico, ki sem jo storil tvojemu očetu. Pa ne morem ti dati ničesar, vse so mi vzeli."

"Matajka," je dejal z milim glasom, "ali si kaj huda name?"

"Oče, nič nisem huda, nič," je odgovorila Matajka solznih oči. "Kaj bom huda, saj vidim, da se meni vseeno še bolje godi kakor vam."

"Kaj pa moj sin Jaka, ali kaj piše? Ali je še živ?"

"Da, oče, še je živ. In piše mi tudi in večkrat vpraša za vas. Sicer pa trpi in dela tam v Ameriki kot črna živina."

V tem je udarila stenska ura deset.

"Joj," vzdramil se je starec, "domov moram, če ne, mi bosta še zaprla!"

"Očka, pa pri nas spite," ga je nagovarjala Matajka.

"Ne, ne, moram domov! Pa pridem jutri spet."

In odšel je drsajočih korakov v temno noč...

Mlada dva sta že spala, ko je pridrsl stari Klanšek domov. Ko je nekaj časa brezuspšno ropotal s ključko, je začel trkati na hišno okno, glasno proseč, naj mu odpreta, da pojde počivat.

Ali mladi gospodar, probujen iz spanja, je grdo zarežal nad njim:

"Kje ste pa prej hodili? Saj imate vendar čas pri belem dnevu leči v posteljo. Še tega se manjka, da bi vam na ljubo v tem mrazu vstajal iz postelje."

"Odprti, prosim te, odprti, če ne, bom zmrznil," prosil mlo starček.

"Ne odprem vam ne! Pa pojedite v hlev, tam je gorko in dobro za vas!"

Starec ni nič več prosil. Šel je proti hlevu, a revež slep in star in vrhutega še v temni noči, je zabredel k svinjaku in padel v jamo, kamor se je iztekala gnojnica...

Drugo jutro so ga potegnili iz gnojnice — zmrznjenega.

Pol leta po žalostni Klanškovi smrti je prišel obiskat moje starše pater Salvator, nekdanji Klanškovi Francej. Šel je tudi tja za hlev na vrt, odkoder se je tako lepo videla Klanškova, njegova rojstna, a sedaj popolnoma tuja hiša. Naslonil se je na orehovo deblo in glasno jokal. Skušali smo ga potolažiti, a ni še nam posrečilo. Nepotolažen in solznih oči nas je zopet zapustil.

Od tedaj ga ni videl nikdo več v domači vasi.

NESREČNI KOLAČ

Ni bila ravno prenapačna Erženova dekla Jera. Služila je svojemu gospodarju že dolgih deset let, pa še kako vdano in zvesto služila! Zato je bil pa tudi Eržen z njo zadovoljen.

Ker pa brez slabosti ni menda bitja pod solncem, tudi Jera ni bila brez njih. Glavna njena slabost je bila, da je silno veliko verovala v vraže. In kdorkoli ji je skušal ovreči vero v njene "coprnije", vsakdo se ji je zelo zameril. Zato so jih nekateri poredneži iz vsega srca privoščili zelo neljubo neugodo, ka-

tero ji je nekoč povzročilo njeno praznovanje.

Bilo je na veliko soboto popoldne, ravno v času, ko kmetске gospodinje polnijo jerbasa s kolači in poticami, z gnatimi in pirhi, da jih poneso k velikonočnemu blagoslovu.

Ker je bila od nas do farne cerkve pot že precej dolga, napravili smo blagoslov kar v domači vasi. Domača dekleta, in kjer teh ni bilo pa služkinje, so dvignile jerbasa na glavo in hajdi v prijazno Kozlarjevo hišo ž njimi! Tja se je peljal kaplan in podelil blagoslov kar čez vse jerbasa.

Ko je prišla Jera s polja domov, jo je že čakal v veži jerbasa, naložen in z belim prtom pogrnjen.

Hitro se je umila, poravnala si lase in premenila predpasnik. Ko je hotela jerbasa dvigniti na glavo, zazdelo se ji je, da je jerbasa premalo zvrhano naložen. Takoj sklene še eno potico pridejati, da bo lepše videti.

Urno skoči proti čumnati, pa glej smola — čumnata je bila zaklenjena.

Erženova gospodinja je odšla namreč nekoliko prej k velikonočni procesiji, drugi domači pa so se še mudili na polju. Vede-la je, da bo po Jerinem odhodu hiša nekaj časa brez varuha, zato je vse skrbno zaklenila.

Jeri sedaj ni drugega preostajalo, kakor nesti k blagoslovu v jerbasu toliko, kolikor je namenila gospodinja, ali pa podtakniti v jerbasa kako drugo primer-no stvar.

Pa kje dobiti kaj pripravne-ga?

Ura je že odbila tri in Jera se je začela bati, da bi ne zamudila blagoslova. V naglici je zgrabila, kar ji je najprej prišlo pod roke. Izvlekla je iz omar dva para obnošenih čevljev in jih potlačila v jerbasa pod kolač, potem pa vse skrbno zagrnila.

Jerbasa je bil sedaj res lepo zvrhan in Jera ga je zadovoljno dvignila na glavo.

"Dekle, ki pride prvo z blagoslovom domov, se še isto leto omoži," — pravi stara vižmar-ska prislovica. Seveda pametna dekleta že davno niso več polagala na njo nobene važnosti. Tembolj pa je bila o njeni istinosti prepričana Jera.

Da se je Jera, kakor večina Evinih hčera, strinjala z Bogom, ko je bil rekel: "Človeku ni dobro samemu biti", — morda ni treba posebej povdarjati. Zato je že po poti sklenila, poiskati si pri Kozlarju kak kotichek prav blizu vrat, da bo mogla čim prej skočiti vun.

In res, ko je dospela tja, postavila je jerbasa na hišni prag, sama pa je ostala kar v veži.

Nekako zmagovalno se je ozrla po dekletih, ki so zavidično ogledovale njen najpolnejši jerbasa.

Komaj so bile kaplanove ceremonije končane, je že Jera pograbila svoj jerbasa ter bežala ž njim iz hiše, boječ se, da jo katera druga ne prehití. Bila je res prva na cesti.

Prav tisti čas pa je privozil s konji po poti, ki drži mimo Kozlarja, mladenič, Štrukljev Francej. Pa kakor nalašč ravno ta Francej, ki je bil izmed vseh vižmarskih fantov Jeri najbolj povšeči! To je po njenem mnenju moglo pomeniti gotovo le srečo: Polna veselih občutkov je začela skoraj teči nasproti Franceju, hoteč mu pokazati, kako zna dobro nositi na glavi.

Vsled bremena, ki ga je imela na glavi, ni mogla gledati pod noge in zato tudi ni videla velikega kamna, ki ga je, kakor se je pozneje izrazila Jera, sam vrag zavalil na pot. In v ta kamen je zadela Jera s tako silo, da je skoraj padla, jerbasa pa ji je omahnil z glave in — o — treščil na tla pred konje, ki so prestrašeni odskočili.

Francej, ki se je sam pošteno ustrašil, je začel najprej miriti prestrašene konje. Ko pa je zagledal čvetero pošvedranih čevljev, ki so se izkotalili iz jerbasa ravno predenj, se je zasmel na vse grlo, da je odmevalo daleč po polji.

"Za božji čas," se je rogala mladenič pojemajoč od smeha, "Jera, kaj pa to pomeni? Ali misliš jutri k potici čevlje prigrizovati namesto gnjati? Sapramiš, da se s kolačem vred tudi stari škarpeti lahko blagoslovijo, tega pa še nisem vedel, ha-ha-ha!"

V tem pa so že dospela na kraj Jerine nesreče tudi druga dekleta, vračaje se s kolači domov. Ko so videle, kaj se je zgodilo, in ko so še zagledale one nesrečne čevlje, razmetane po tleh, bušknile so vse hkrati v tak smeh in krohot, da ga ni popisati. Uboga Jera se od sramu ni vedela kam obrniti. Da bi bila čim prej ljudem izpred oči, je pustila na mestu jerbasa, kolač, gnjati in čevlje, oh, te nesrečne čevlje, in bežala kolikor so jo nesle noge, naravnost domov. Doma je potem naprosila pastarico, da je šla po jerbasa in druge stvari ter jih prinesla domov.

Od tedaj ni mogel Jere nikdo več pripraviti do tega, da bi nesla še kdaj kolač k blagoslovu.

Na svojo žalost se je morala še prepričati, da je bila tudi njena vraža prazna, kajti skoraj vsa dekleta, ki so bila na tisto nesrečno soboto s kolačem daleč za njo, so se že pomožila, a Jera je še vedno čakala ženina.

Naši Vižmarci so dobri ljudje. Zato niso zaradi te neprimlikke nikdar Jere sramotili v obraz. Pozabiti pa tega vendar niso mogli in kjerkoli je kdo videl nesrečno Jero, je šepnil svojemu tovarišu:

"Glej, to je pa tista z blagoslovljenimi čevlji!"

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

Delo dobe moški

PORTER—dobi stalno delo
Oglasite se na: 23 No. Franklin

POTREBUJEMO MOSKE

za razna navadna dela
v delavnici
"Ice Cream" sladoleđa
in mehkih pijač
PET DNI V TEDNU
Se ne zahteva skušenosti

Oglasite se pri:
HYDROX CORP.
24th Street and Lake Park

SPAT
AMERICA
IN
U.S. CITIZENS
SERVICE CORP.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

SPOMINSKI DAN

Prihodnjo nedeljo, 30. maj, praznujemo Spominski dan Slavnostna počastitev onih, čigar dela bodo živela v zgodovini naše dežele.

Ta Spominski dan ima poseben pomen. Naša dežela je vojni. Naši fantje in moške, bojujejo na vojni fronti v svetih delih sveta, riskirajo svoja življenja za obrambo in ohranitev našega domovinskega življenja. Naše misli in srca niso z njimi, ko praznujemo Spominski dan in se spominjamo padlih žrtv kakor tudi vseh naših preminulih prijateljev in rodnikov.

Torej na Spominski dan, dan, ki je določen v letu za počastitev onih, ki so preminili pred nami, spominjajte se jih znak prošle udobnosti, veselja in žalosti, ter zahvalite se cvetici, ki le-te govore svetovni zlik neskončnega življenja.

Prihodnjo nedeljo, ko se pridružite milijonom moških, žensk in otrok, ki bodo v znak spoštovanja počastili in se spominjali svojih dragih, imejte tudi vi misli, da ni prikladnejšega načina napraviti to, kot s primernimi cveticami.

PAY HOMAGE WITH FLOWERS

ON MEMORIAL DAY

This Memorial Day has a special significance. Our nation is at war. Our boys are facing death on battle fronts in all parts of the world, risking their lives to defend all that we cherish in the American way of life. Our minds and our hearts are with them as we pay homage on this Memorial Day to our heroic and patriotic dead and to our beloved family and friends who have passed on to the great beyond.

Honor their memory with flowers. Place a tribute of love and gratitude upon their graves. Your flower will do no inappropriate floral arrangement.

Frieda Strotak, članica unije United Electrical, Radio & Machine Workers, Minneapolis, Minn., na delu.

POČASTITE JIH S CVETLICAMI